

UCHAMBUZI WA MIRADI SEKTA YA MAJI

(Kusaidia utekelezaji katika miradi ya PETS na SAM)

2019

UTANGULIZI

1

WAJIBU – Institute of Public Accountability ni taasisi fikra ya uwajibikaji wa umma iliyoanzishwa kwa lengo la kukuza uwajibikaji na utawala bora hapa nchini. WAJIBU kuitia ufadhili wa The Foundation for Civil Society (FCS) imefanya uchambuzi wa utekelezaji wa miradi ya maji katika Halmashauri 15 nchini. Halmashauri hizo ni zile zenye AZAKI zinazofanya ufuatiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma (PETS/SAM) kwa ufadhili wa FCS. Lengo la kuandaa kipeperushi hiki ni kuziwezesha AZAKI hizo kupata taarifa za awali zitakazoziwesha kufanya ufuatiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma. Halmashauri hizo ni Manispaa za Bukoba, Newala, Lindi na Ilala, Halmashauri ya Wilaya Kishapu, Newala, Mtwara/Mkindani, Nanyamba, Butihama, Busega, Pangani, Mkinga, Kigoma na Bahi.

Kipeperushi hiki kimeandaliwa kwa kutumia taarifa za ripoti za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) za mwaka 2017/18, Hotuba ya Bajeti ya Wizara ya Maji na Umwagiliaji ya Mwaka 2017/18, taarifa za utekelezaji wa miradi ya afya katika Halmashauri na Tovuti za Halmashauri zilizochaguliwa.

Uendelezaji wa Maeneo ya Sekta ya Maji na Umwagiliaji

2

Wizara ya Maji na Umwagiliaji imekuwa ikiboresha usambazaji wa maji safi na huduma za majitaka mijini na vijijini ili kufikia malengo ya Dira ya Maendeleo ya Taifa Mwaka 2025 ambapo ni kuboresha hali ya usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji, upatikanaji wa huduma ya maji katika maeneo ya vijijini na mijini pamoja na kuongeza eneo lenye miundombinu ya maji.

Mbali na jitihada zinazofanyika, hadi kufikia Machi 2017, eneo linalotumika kwa kilimo cha umwagiliaji lilikuwa ni hekta 468,338 sawa na asilimia 2 tu ya eneo linalofaa kutumika kwa kilimo cha umwagiliaji ambalo ni hekta milioni 29.4. Eneo lililoendelezwa linachangia asilimia 24 ya mahitaji yote ya chakula nchini kwa sasa . Aidha, eneo hilo bado ni dogo sana ukilinganisha na huduma hiyo inavyohitajika.

3

Utekelezaji wa Bajeti ya Sekta ya Maji na Umwagiliaji

Kwa mwaka wa fedha 2017/18, Serikali ilitenga Sh. 672.22 bilioni kwa ajili ya Wizara ya Maji na Umwagiliaji. Kati ya fedha hizo, Sh. 20.10 bilioni sawa na asilimia 3 ya bajeti ya Wizara zilitengwa kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ambapo Sh. 5.60 bilioni sawa na asilimia 28 ni kutokana na makusanyo ya ndani na Sh. 14.50 bilioni sawa na asilimia 72 ni fedha za wahisani.

4

Uchumbuzi wa Utekelezaji wa Miradi ya Maji

Kwa mwaka 2017/18, CAG alikagua miradi saba (7) tu kati ya miradi 65 ya maji iliyotekelizwa na Halmashauri 22 yenye thamani ya Sh. 63.7 bilioni. Miradi hii, inajumuisha ile ambayo bajeti zake hujumuishwa katika bajeti ya OR-TAMISEMI. Uchumbuzi huu, umezingatia maeneo makuu manne yafuatayo; Hati za Ukaguzi, Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG ya miaka iliyopita pamoja na Hoja mbalimbali zilizoibuliwa katika ripoti ya CAG. Maeneo hayo yamechambuliwa kutokana na umuhimu wake kwa jamii. Maeneo yaliyo chambuliwa ni kama ifuatavyo:

A. Hati za Ukaguzi

Katika ukaguzi wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji, CAG alitoa Hati kwa watekelezaji 184 ambapo watekelezaji 181 sawa na asilimia 98 walipata Hati Zinazoridhisha na watekelezaji 3 sawa na asilimia 2 walipata Hati Zenye Shaka. Hata hivyo, miradi mingine sita (6) iliyokaguliwa ilipata Hati Zinazodhirisha.

B. Hali ya Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG kwa miaka iliyopita

Katika ukaguzi wa Programu ya maendeleo ya Sekta ya Maji kwa mwaka 2016/17, CAG alitoa jumla ya mapendekezo 2,023. Kati ya mapendekezo hayo, ni mapendekezo 561 sawa na asilimia 28 ndiyo yaliyotekelizwa kikamilifu, mapendekezo 414 sawa na asilimia 20 yanaendelea kutekelezwa, mapendekezo 727 sawa na asilimia 36 hayajatekelezwa na mapendekezo 321 sawa na asilimia 16 yamepitwa na wakati. Hivyo, ni dhahiri kuwa utekelezaji wa mapendekezo ya CAG bado hauridhishi kwa kuwa ni asilimia 28 tu ya mapendekezo hayo ndiyo yametekelizwa kikamilifu.

Mwenendo wa utekelezaji wa mapendekezo ya CAG kwa Halmashauri 11 kati ya 15 zilizochambuliwa kama inavyooneshwa katika Jedwali Na. 1 hapo chini;

Jedwali 1

MSM	Jumla ya Mapendekezo	Mapendekezo yaliyotekelawa	Mapendekezo yanayoendelea kutekelezwa	Mapendekezo ambayo hayajatekelezwa	Mapendekezo yaliofutika kutokana na wakati	
H/M Ilala	22	6	6	9	1	
H/W Kishapu	6	1	1	2	2	
H/W Newala	13	4	1	8	0	
H/W Bahi Wilaya	8	5	0	0	3	
H/W Nanyamba	6	5	0	0	1	
H/M Bukoba	9	3	1	0	5	
H/M Lindi	13	2	3	5	3	
H/W Butiama	13	10	0	0	3	
H/W Pangani	25	1	6	16	2	
H/W Kigoma	7	0	2	3	2	
H/W Mkinga	7	0	7	0	0	

5

Hoja zilizoibuliwa na CAG katika Miradi ya Maji ya MSM

Pamoja na hoja nyingine, hoja zifuatazo zinapaswa kufuatiliwa kwa karibu na AZAKI zinazofanya ufuatiliaji wa rasilimali za Umma katika ngazi ya Halmashauri. Kwa mfano, Halmashauri za Newala na Mtwara zilijenga jumla ya vituo vya maji 564 katika vituo hivyo, CAG alibaini mabomba ya maji 891 hayafanyi kazi. Aidha, kulikua na kiasi kikubwa cha fedha kubaki bila kutumika kutekeleza miradi:

A. Kiasi Kikubwa cha Fedha Kubaki Katika Miradi ya Maji

Katika utekelezaji wa Miradi ya Maji, ripoti ya CAG inaonesha kuwa, Halmashauri zilibakiza kiasi kikubwa cha fedha ambazo zingeweza kutumika kuboresha hali ya upatikanaji wa maji. Kati ya Halmashauri 16 zilizochambuliwa, ni Halmashauri ya Manispaa ya Ilala na Halmashauri za Wilaya za Kigoma na Nanyamba ndizo zilibakiza kiasi kikubwa cha fedha kama inavyoonekana katika Jedwali Na. 2 ukurasa unaofuatia;

Jedwali 2

Halmashauri	Salio Anzia	Kiasi Kilichopokelewa	Kiasi Kilichopo	Kiasi Kilichotumika	Bakaa Sh. Milioni	% ya Baka na fedha zilizokuwepo
H/M Ilala	Sh. Milioni	Sh. Milioni	Sh. Milioni	Sh. Milioni	Sh. Milioni	
H/M Ilala	0.50	60.00	60.50	34.90	25.61	42%
H/W Kigoma	274.76	669.73	944.49	564.90	379.59	40%
H/W Nanyamba	1.07	1,400.53	1,401.61	1,247.73	153.88	11%

Changamoto

6

- i. Changamoto kubwa imekuwa ni kutokukamilika kwa malengo yaliyopangwa katika miradi ya Sekta ya maji kwa wakati. Aidha, CAG amebainisha kwa sababu ya changamoto hiyo ni pamoja na mapungufu katika usimamizi wa fedha na bajeti, uzingatiaji wa taratibu za manunuzi, usimamizi wa mikataba, pamoja na masuala ya kiutawala.
- ii. Serikali kutokutoa fedha za miradi inayoifadhili kulingana na bajeti hususan kwenye Sekta ya Maji kumesababisha baadhi ya miradi hiyo kutokamilika.
- iii. Kutokuwepo kwa taarifa za wazi au zinazojitosheleza za miradi ya maji hususan kwenye Tovuti za Halmashauri, kunakoathiri uwazi na upatikanaji wa taarifa hizo.

Mapendelekezo

7

- i. WAJIBU inaishauri Serikali kutenga fedha kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo kwa mujibu wa bajeti na kusimamia utekelezaji wake. Hii ni pamoja na kuhakikisha uwazi katika manunuzi na mikataba.
- ii. WAJIBU inahimiza hususan maofisa masuuli kuongeza juhudni ya kutimiza matakwa ya miradi. Kwa mfano, kuondoa usimamizi usio na tija uliopelekea miradi mingi kutokukamilika kwa wakati na kusababisha miradi hiyo kuwepo kwenye hatari ya ongezeko la gharama.

